

Thesis Title Psychosocial and Gender-Based Determinants for
Sexual Risk Behaviors Among Adolescents in School

Author Miss Rungrat Srisuriyawet

Degree Doctor of Philosophy (Nursing)

Thesis Advisory Committee

Associate Professor Dr. Warunee Fongkaew Chairperson

Professor Dr. Antonia M. Villarruel Member

Associate Professor Dr. Capt. Jayanton Patumanond Member

ABSTRACT

Sexual risk behaviors among adolescents have increasingly become social and public health concerns. However, few studies in Thailand have examined these behaviors. Thus, the aims of this study were to: 1) describe sexual risk behaviors among adolescents; 2) identify the relationships among psychosocial factors, gender-based factors and the sexual behaviors of adolescents; and 3) explore adolescents' perspectives of underlying reasons for sexual risk behaviors. The conceptual model was developed from psychosocial behavioral theories and notion of gender and power.

The study combined both quantitative and qualitative methodologies. A survey, using self-administered questionnaires (SAQ), was conducted with 596 female adolescents and 573 male adolescents aged 15-22 years old, who were studying in public upper secondary schools, public vocational colleges and a public university in a province of eastern Thailand. Six focus group-discussions and twenty-two in-depth interviews were undertaken to obtain qualitative data.

Males reported higher percentages of coital experience than females (46.2% and 27.5%). The median age for first intercourse for both male and female adolescents was approximately 16 years. Females reported a low percentage of protective behaviors. Women (26.5%) were less likely than men (38.3%) to report consistent condom use. The most influential factors on having sexual experience among male and female adolescents were having friends who were sexually experienced (OR =11.73; 95% CI 6.17-22.29, OR = 27.56; 95 % CI 10.21-74.44, respectively) and intentions to have intercourse. (OR =4.00; 95% CI 2.08-7.69, OR = 13.84; 95 % CI 6.54-29.28, respectively). Gender role perception was not found to be significant. Low refusal self-efficacy directly influenced sexual experience among females (OR=5.88; 95% CI 2.54-13.62), but not among males. Whereas, pros more than cons of intercourse affected sexual experience among males (OR=2.28; 95% CI 1.21-4.31), but not among females.

For sexually experienced adolescents, the significant determinants for sexual risk taking were hedonistic beliefs of condom use ($B = 0.69, p < .05$) and safe sex self-efficacy ($B = -0.34, p < .01$) among females. Gender-based determinants were not significant. Whereas for males, sexual risk behavioral attitudes ($B = -1.35; p < .001$), safe sex self-efficacy ($B = -1.79; p < .01$), power in sexual relationship ($B = -2.89; p < .01$) and interaction of power in sexual relationships and safe sex self-efficacy ($B = 0.60; p < .01$) were significant.

Nevertheless, the results of content analysis revealed that there were different reasons for unprotected sex due to gender and psychosocial values of unprotected sex between female and male adolescents. For example, females had no negotiation skills due to lack of experience whereas males used sex to enhance their macho image; females considered having unprotected sex as developing trust and faithfulness whereas males considered sex only as pleasure.

Findings of this study provide a better understanding the complexity of adolescents' sexual risk behaviors and a direction of developing more effective prevention and risk reduction interventions specific to each gender.

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ปัจจัยด้านจิตสังคม และปัจจัยด้านเพศภาวะที่มีผลต่อพฤติกรรม
เสี่ยงทางเพศของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียน

ผู้เขียน นางสาวรุ่งรัตน์ ศรีสุริยเวศน์

ปริญญา พยาบาลศาสตรุษฎีบัณฑิต (พยาบาลศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร. วาภูมิ	ฟองแก้ว	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร. แอนโทเนีย เอ็ม.	เวอรูลอด	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. รอ. ชัยนัครธร	ปทุมานนท์	กรรมการ

บทคัดย่อ

พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในเด็กวัยรุ่นกำลังเป็นปัญหาด้านสังคมและสาธารณสุขที่ทุกฝ่ายให้ความสนใจเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามการศึกษาพฤติกรรมดังกล่าวในประเทศไทยยังมีจำนวนไม่มากนัก งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในเด็กวัยรุ่น 2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิตสังคม และเพศภาวะกับ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ และ 3) เพื่อศึกษามุมมองของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงที่เคยมีประสบการณ์ทางเพศเกี่ยวกับสาเหตุการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ โดยพัฒนากรอบแนวคิดจากทฤษฎีทางด้านจิตสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรม และแนวคิดเกี่ยวกับเพศภาวะและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

การศึกษาครั้งนี้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การศึกษาเชิงปริมาณเป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเก็บข้อมูลในเด็กวัยรุ่นหญิงจำนวน 596 คน เด็กวัยรุ่นชายจำนวน 573 คน อายุ 15-22 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ในจังหวัดหนึ่ง ของภาคตะวันออก การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการทำสนทนากลุ่ม จำนวน 6 กลุ่ม และสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 22 คน

ผู้ชายรายงานว่า มีประสบการณ์ทางเพศสูงกว่าเพศหญิง (46.2% และ 27.5%) ค่ามัธยฐานอายุที่เริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในผู้หญิงและผู้ชาย เท่ากับ 16 ปี ผู้หญิงรายงานว่า มีพฤติกรรมการป้องกันต่ำ โดยพบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงใช้ถุงยางสม่ำเสมอ (26.5%) น้อยกว่าเด็กวัยรุ่นชาย (38.3 %)

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีเพศสัมพันธ์ทั้งในเด็กวัยรุ่นชาย และหญิง คือ พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ของเพื่อน (OR =11.73; 95% CI 6.17-22.29 และ OR = 27.56; 95 % CI 10.21-74.44, ตามลำดับ) และความตั้งใจในการมีเพศสัมพันธ์ (OR =4.00, 95% CI 2.08-7.69; และOR = 13.84; 95 % CI 6.54-29.28, ตามลำดับ) แต่ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับบทบาททางเพศไม่มีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ทั้งในเพศหญิงและชาย ส่วนสมรรถนะแห่งตนเกี่ยวกับการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ที่ต่ำมีอิทธิพลต่อการมีเพศสัมพันธ์เฉพาะในเพศหญิง (OR=5.88; 95% CI 2.54-13.62) ในขณะที่ความเชื่อเกี่ยวกับประโยชน์มากกว่าโทษของการมีเพศสัมพันธ์จะมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์ในเพศชาย (OR=2.28; 95% CI 1.21-4.31)

เมื่อพิจารณาเฉพาะเด็กวัยรุ่นที่เคยมีเพศสัมพันธ์ พบว่า ในกลุ่มผู้หญิง ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ถุงยางที่มีผลต่อความสุขทางเพศ และสมรรถนะแห่งตนเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ($B = 0.69, p < .05, B = -0.34, p < .01$, ตามลำดับ) ส่วนปัจจัยเกี่ยวกับเพศภาวะไม่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ในขณะที่กลุ่มผู้ชายทัศนคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ($B = -1.35; p < .001$) สมรรถนะแห่งตนเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ($B = -1.79; p < .01$) ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ($B = -2.89; p < .01$) และปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สมรรถนะแห่งตนเกี่ยวกับเรื่องเพศและความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ($B = 0.60; p < .01$) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แสดงให้เห็นว่า เด็กวัยรุ่นหญิง และชายให้เหตุผลที่แตกต่างกันในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน เนื่องจากค่านิยมเกี่ยวกับเพศภาวะ และด้านจิตสังคม เช่น ผู้หญิงขาดทักษะการต่อรองเพราะขาดประสบการณ์ ในขณะที่ผู้ชายใช้เรื่องเพศเป็นเรื่องของการเพิ่มความเป็นชาย การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันสำหรับผู้หญิงเป็นเรื่องของพัฒนาความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ต่อคู่ของตน ในขณะที่ผู้ชายจะคำนึงถึงเฉพาะเรื่องความสุข ความพึงพอใจของตนเองเท่านั้น

ผลการวิจัยนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในเด็กวัยรุ่นได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งยังให้แนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการป้องกัน และลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศที่มีประสิทธิภาพที่คำนึงถึงประเด็นเกี่ยวกับเพศภาวะ